

Springzaailing

herinrichting van een speelse, natuurlijke tuin bij De Regenboog, een Vrije School in Eindhoven

Annelies Steehouder

Afgelopen voorjaar is onze schooltuin opnieuw ingericht. Hij was van een mooie speelse natuurlijke tuin veranderd in een woestijn door een flinke hoeveelheid bouwwerkzaamheden aan de school. Dat betekende dat er keer op keer planten verloren gingen, dat het laatste beetje gras het opgaf en dat tijdens de nieuwbouwperiode bijna alle kinderen in de voortuin moesten spelen. De nieuwbouw was werkelijk mooi, maar betekende ruimte voor meer kinderen in minder tuin. En ook meer fietsen in diezelfde kleinere schooltuin. De totale buitenruimte van de school bleek 1340 m² te worden, waarvan er 590 voor bestrating van het schoolplein bestemd waren. (Inclusief 70 m² voor fietsenrekken, schuurtje en containerruimte, die ook allemaal last hadden van krapte.) In een pessimistische, maar ook opstandige bui bedacht ik dat een Demeterkip nog 3,5 m² buitenruimte kreeg, een hoeveelheid ruimte waar wij gevaarlijk dicht bij in de buurt kwamen. En dat op een Vrije School! Had ik daar nou nog wel zin in?

Hier had vast 'nee' gestaan als er intussen niet zoiets geweest was als Oase en Springzaad, met de studie-woekeinden. En terwijl de nieuwbouw startte op school zaten Maaïke van Eldijk en ik rondom het kampvuur bij - toen nog - "De Botte Spijker" in Rotterdam. Als ik mijn verslag nalees van dit weekeind dan spettert het enthousiasme er nog vanaf. Ontdekken, door laantjes sluiten, onder mooie bogen lopen, in hutjes zitten, appeltjes rapen, mooie muurtjes, beestjes in allerlei onderkokens, maar ook het spelen zo organiseren dat kinderen elkaar niet onnodig storen in hun spel. Dat willen wij

bij ons op school ook, was onze reactie. Ook mocht ik nog in Zutphen op bezoek. Weer een heerlijke dag vol met ideeën voor onze schooltuin. Intussen was in onze eigen schooltuin de ravage wel behoorlijk groot, maar ik ging het als een voordeel zien. Er hoefde niets gesloopt te worden voor onze nieuwe plannen. Maaïke en ik tekenden die op hele grote kopieën die een ouder voor ons maakte van de tekeningen van de architect. Daar kregen we wel een rare schaal van: 1:70, maar we leerden er mee rekenen.

We bezochten de ouderavonden van de peuter- en kleutergroepen (in totaal 9) om de tuingroep voor te stellen en alvast wat over onze ideeën te vertellen. Omdat beelden zo moeilijk over te dragen zijn, hadden Maaïke en ik foto's uitgekozen en vergroot tot A-3 formaat. We legden ze voor iedereen zichtbaar neer, waardoor veel ouders ze meteen gingen bekijken en al geïnteresseerd raakten voordat we begonnen met praten.

Ook vroegen we hulp voor als we zouden gaan beginnen met de uitvoering. Ik ontdekte op die avonden een nieuwe kant in mezelf. Wanneer ik 'normaal' in een groep het woord krijg, hou ik het kort. Zoniet in deze situatie! Ik ging ruim over de afgesproken tijd heen en kon er nog altijd meer over vertellen!

Intussen had ik een begroting gemaakt, mijn eerste. Veel had ik toch bij benadering moeten aangeven. Bovendien wisten we van de ontmoetingsplek niet van welk materiaal we die wilden maken. Een spannend werk! Ook maakte ik een tijdsbalk, wat ook voor mezelf een steun bleek om te kijken welke projecten afhankelijk van elkaar waren. Tenslotte presenteerde ik het plan in het lerarenteam. Wat zouden ze van onze plannen vinden? Om de eerste klap een daalder waard te laten zijn, kocht ik een sleghamer, om er deze vergadering mee te laten openen door meester Bas, die er daarna de robinastammen mee wilde helpen schillen. Het team had geen kritiek op de

Annelies (met rugzak) en Maaïke tijdens het eerste Springzaadweekeind in Rotterdam (september 2001)

Foto: Jeroen Onck

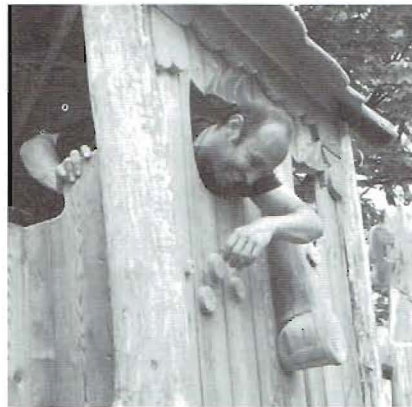
plannen. Wel applaus. Het was, denk ik, ook geruststellend dat we aangeven er meteen iemand van de Arbodienst bij uit te nodigen om de plannen mee door te nemen. Ook geleerd in dat weekeind Rotterdam! Ik had wel wat meer reactie verwacht, maar ik was ook opgelucht over zoveel vertrouwen in de tuingroep. We hadden flink wat tijd in de voorbereiding gestopt, waarover we al een keer verslag hadden uitgebracht en waarbij we onze uitgangspunten hadden gepresenteerd. Op verzoek van onze directeur, Emiel Link, koos iedereen iets om met zijn/haar klas uit te voeren. Dat ging zo snel, dat ik het schrijven niet bij kon houden! De zandbak, de stapelmuurtjes, een sponsorproject, de ontmoetingsplek, de oven, zo'n 10 projecten: ze vlogen de deur uit! Er bleven er nog een aantal over, die de tuingroep voor haar rekening nam.

De tuingroep

De tuingroep bestaat uit 7 mensen, en heeft daar omheen nog een wisselend aantal mensen die vaak mee komen werken. Ieder van ons is ouder op

deze school, dus we hebben allemaal kinderen in een of meer klassen. Dat betekende dat we behalve onze eigen tuingroeprojecten ook het project dat de leerkracht van een van onze kinderen op zich had genomen, tegen kwamen. Op ouderavonden vroegen de leerkrachten hulp om hun project uit te voeren samen met de kinderen en daar waren de tuingroepleden

extra actief. Niet op de laatste plaats omdat onze eigen kinderen daar bij betrokken waren.

De ontmoetingsplek

Groep 5 heeft op de Vrije School 'de bouwperiode'. De 2 leerkrachten van deze groepen hadden daarom aangegeven het meest geïnteresseerd te zijn in een project waarbij ook metselwerk nodig was. De ontmoetingsplek bood daar de meeste mogelijkheden voor. Aanvankelijk wilden we die graag van natuursteen maken. Frank en Maaïke van Eldijk, ouders van een kind uit groep 5 en allebei tuingroeplid, namen het voortouw en maakten een presentatie van allerlei mogelijkheden om deze plek vorm te

geven. De tuingroep besloot dat we het leren metselen door de kinderen het belangrijkste vonden. Daarbij bleek natuursteen heel erg duur te zijn. Er volgde een stappenplan, waarbij al snel duidelijk was, dat hier veel tijd voor nodig was en veel inzet van de kinderen, tuingroep en ouders. Omdat het zoveel werk was, besloten Frank en Maaïke om er meteen tegen aan te gaan. Met duidelijk voor ogen wat een fijne plek het zou worden, zo onder de robinia's die er al stonden. Het voorbereidende werk werd steeds op zaterdag gedaan, met veel hulp van tuingroep en overige ouders.

Dit eerste project zorgde voor een positieve vloedgolf op school. Er waren altijd wel belangstellenden te vinden rondom deze afgezette plek, en de werkwijze oogstte veel positief commentaar. Uiteindelijk is de constructie gezet op beton, en zijn daar 4 muurtjes op gemetseld. Een van 30, een van 60 en twee van 90 cm hoog. Ieder muurtje driekwart rond. Tussen de muurtjes een ruimte om op te zitten. Ze moesten dus bedekt worden met – dat zouden we nog wel zien! Maar de weken verstreken waarin we er geen echt goede oplossing voor vonden, toen – 10 minuten voor de beslissende vergadering, Maaïke en Frank bezoek kregen van een ouder van de school die een paar kleine stukjes natuursteen bij zich had. Er zaten fossielen in. Of we hier interesse in hadden?! Op zijn werk stond nog een restpartij, die we uiteindelijk cadeau kregen van zijn baas! Hoe is zoiets mogelijk? Deze ouder kon ons ook vertellen hoe we deze steen moesten verwerken, want het eerste uur leek het wel totaal onmogelijk

om er een door ons gewenst deel vanaf te krijgen. Het centrum van de ontmoetingsplek werd met verschillende straatstenen ingelegd. Hier is een vijfster in zichtbaar. En ook voor de afwatering is gezorgd. Het is een heerlijke plek geworden om eens lekker bij te kletsen, pauze te houden. En dat was ook precies wat er meteen gebeurde. Het hekwerk was nog niet weg of een hele klas kwam er meteen zijn boterhammen eten of deze plek er altijd al geweest was. Maar in de pauze zagen we er kinderen allerlei springspelletjes doen. Hoezo plek voor rust en communicatie?! Misschien is het de nieuwheid ervan....

Omgeefmij

Het project "speeltoestellen" verliep weer anders. Op een van de ouderavonden van de kleuters was er een vader aanwezig, Johan van Dijk, die boomverzorger is van beroep. Hij was bereid om robiniastrammen te leveren voor de schooltuin. Ik had inmiddels werk van een groep kunstenaars, 'Omgeefmij' geheten, ontdekt, die met robiniahout werkte en daarvan o.a. mooie speeltoestellen, zandbakken wist te maken. 'Omgeefmij' wilde graag bomen met gaffels, waar Johan voor wist te zorgen. Een tijd later kregen we de eerste lading robiniahout tegen vervoersprijs! En dan ontdek je dat boomstrammen op zich al voor veel speelplezier zorgen. Groep 8 had het op zich genomen om de strammen te

schillen en zo zag je op heel wat dinsdagmiddagen, toch zeker wel 8 à 10 keer, de klas in veelal mooi voorjaarsweer met veel inzet hiermee

bezig. De meester van deze klas had het gereedschap voor de kinderen weten te lenen, wat een flinke besparing opleverde. Het werk was al flink gevorderd toen 2 mensen van 'Omgeefmij' op school kwamen om aan de kleuters te vragen wat ze van dit hout zouden gaan maken. In iedere kleuterklas (en we hebben er 5!),

werden alle ideeën door hen opgeschreven en geturfd. Wat het vaakst genoemd werd, zou worden uitgevoerd. Er kwamen hele wilde, mooie, fantasierijke, creatieve en vrolijke, sprookjesachtige, gekke ideeën uit. Een klimboom, een boomhut, een doolhof, een kasteel, een vogelvoerplek, flaporen, de 3 koningen, een draak: het was niet te gek en het werd ter plekke al even geschetst. Er was een kind dat het 'Omgeefmij' gemakkelijk wilde maken en die had er een bouwstructuur bijgevoegd, een ander kind schatte de club wel erg hoog in en wilde graag een babyzak. Ik vond het een belevenis hoe ze met de kleuters omgingen: gelijkwaardig en met veel vaardigheid in het oppakken wat de kinderen bedoelden 'Omgeefmij' beloofde om

hun ontwerpen ter beoordeling van de kleuters te zullen laten zien en wanneer ze dan goedgekeurd werden, zou het worden gemaakt. En zo ging het ook. We presenteerden de plannen in zwart-wit kopieën: zo neutraal mogelijk. Hoe leuk de kleuters de plannen hadden gevonden was goed af te lezen aan de gezichten van de kleuterleiding!

De Arbo-dienst

Op een paar kleinigheden na werden de plannen goedgekeurd door de man van de Arbo-dienst. En ook het feit dat we in zo'n vroeg stadium al in gesprek waren, gaf mij een meer ontspannen gevoel. Al bleef het een beetje spannend, ook omdat ik zelf aan de voorzichtige kant ben. Ongelukken met kinderen raken mij diep, daarbij voel ik mij erg verantwoordelijk. En dan is ook de lol van de hele schooltuin meteen voorbij, met alle zegen die er wat mij betreft op rustte. Ik heb die zorg ook gedeeld met deze man van de Arbo-dienst. Die daarop reageerde dat er wel wat risico mocht overblijven! Heel ondersteunend heb ik dit contact later ook gevonden, toen er een

Stenen

Het werd al snel duidelijk dat er heel wat stenen nodig zouden zijn. Voor bestrating, voor stapelmuurtjes, voor een muurtje aan de peuterkant, voor de ontmoetingsplek. Een ouder op school vroeg me of ik wel eens van 'facteur Cheval' gehoord had. Helemaal nooit. Maar het idee sprak me aan. Vervang post door kind en je hebt het. Tuingroep lid Judith Spoor startte een stenenactie door de kinderen te vragen thuis eens goed te kijken of er daar stenen over waren. Of ze die alvast klaar wilden leggen. Inuussen zorgde Emiel voor een afgezette plek van bouwhekken op school. En terwijl thuis een aantal schuurtjes werden opgeruimd, begonnen we ook in de stad allerlei stapels stenen te zien. En dakpannen. Om deze materialen los te krijgen, was nog niet altijd zo simpel. De eerste keer dat we 400 stenen mochten hebben, bleken de stenen van beton. Aj, dat was niet de bedoeling. En omdat het stenenhok nog niet klaar was, legden we die thuis bij iemand neer. 400 keer uit de auto in de tuin en weer terug uit de tuin in de auto extra. Je leert ervan. Maar de tweede poging had meer succes. Omdat het voor herhaling vatbaar is, zal ik hem hier weergeven. Benodigheden; een fiets en wat doorzettingsvermogen. In mijn aantekeningen staat het als volgt; Meemaaksel van een tuinvrouw:

"Gisteren naar huis gereden na school. Via een straat die nu opgebroken is. Ze zijn hem opnieuw aan het bestraten. Zouden er stenen overblijven? Zou me niks verwonden omdat er nu drempels liggen. Ik ga het vragen aan de stratenmakers. Ik moet het vragen aan de man in de bouwkeet, zeggen ze. Beleefd aangeklopt. Mag ik wat vragen? Ik mag alles vragen, zegt deze meneer, die mij vol verwachting aankijkt. Voor de stenen, gebakken straatklinkers, moet ik bij het wegenbedrijf zijn. Aha! Ik krijg het 06 nummer. Thuisgekomen bel ik dat. Dat klopt niet, zegt deze meneer. Ik moet de dienst sector realisatie openbare werken hebben en hij noemt een naam. In het telefoonboek kan ik dit niet precies terugvinden, maar ik bel iets dat er op lijkt. Ik doe mijn verhaal en deze mevrouw vraagt of ik doorverbonden wil worden met de dienst 'realisatie'. 't Wordt steeds ambtelijker, ingewikkelder. Maar ik zeg 'ja'. Een vriendelijke gemeentewoordvoerder zegt mij toe de desbetreffende persoon voor mij te zoeken en mijn verzoek te bespreken. Nou, dat laatste hoeft voor mij niet. Ik heb gemerkt dat ik dat veel liever zelf doe. Maar ik heb het idee dat ik gestrand ben, ik geloof er niet meer in. De volgende ochtend echter belt een mevrouw mij op. Van de gemeente en nog belangrijker: ze luistert echt. Ze vraagt hoeveel stenen we nodig hebben. Nou gaat het ineens te hard. Ik weet het niet! Maar ik mag er wel even over denken. Uiteindelijk krijgen we 50 m³ stenen. In een vierkante meter gaan er 45, zo leert de uitvoerder mij. Het gaat dus over 2250 stenen. En hij wil ze wel afleveren voor de deur! En ik mag ook nog zeggen wanneer. Gelukkig mogen ze bij de burens - een kinderdagverblijf - liggen, wat uit het zicht. Want iedere steen is een potentiële kapotte ruit. De klassen werken om beurten een tijd om ze daar neer te leggen."

wijziging in de uitvoering was ontstaan. Het speeltoestel van 'Omgeefmij' was groter uitgevallen dan op de tekening stond aangegeven en kwam daardoor te dicht bij stapelmuurtjes, die eerder waren gebouwd. Dit leverde een risico op en hier heb ik de Arbo-dienst gevraagd een keer tussendoor te komen. Ik kon goed aangeven dat de stapelmuurtjes met veel zorg en plezier door de kinderen gebouwd waren en afgewerkt en dat ik ze niet zomaar wilde verkleinen. Hier bleek de ervaring van iemand die al veel met dit soort situaties had gewerkt van groot belang. Ik vond het bovendien een verlichting dat ik deze verantwoordelijkheid kon delen. Doordat hij mee ging denken, werd er een bevredigende oplossing gevonden.

En zo, project na project is het kleintje van Springzaad gegroeid. Er werd nog een mooie zandbak gemaakt door de kinderen onder leiding van Judith Spoor. Hierbij werd 16 m³ grond uitgegraven, wat 8 tot 10 volle kruiwagens per kind betekende. Dit konden ze wel en zelfs in 3,5 uur. Een paar dagen later kruiden ze er weer 16 m³ zand in. Onder leiding van Monika Hesse werd er gezaaid en geplant. Jolanda en Paul van Heyst hadden het beestjeshotel onder hun hoede, wat ze met kinderen van groep 3 uitvoerden. De tuingroep leden steunden elkaars projecten waar ze maar konden. Ook konden ze zelf een deel van de bestrating doen, en waren op deze en andere manieren zeer kostenbesparend. Er was een enorme inzet, waarbij ook andere

ouders intensief betrokken waren. Alleen al voor het speeltoestel en de touwlussenbrug van 'Omgeefmij' hadden we 14 mensen per dag voor 5 dagen gevraagd om mee te werken. Dit heeft ons een enorme besparing opgeleverd. Maar ook toen het project uitliep bleven er nog steeds ouders komen om mee te werken.

Ik wil nog iets weergeven van de dragende krachten in deze gebeurtenissen. Onzichtbaar, maar essentieel was het vertrouwen dat Emiel Link (de directeur) en het bestuur hadden in de tuingroep. Hierdoor was er wel betrokkenheid, maar geen controle. Ik kreeg de verantwoordelijkheid voor de kwaliteit en het budget en ondersteuning waar ik het nodig had. Daarbij was er een fijn contact met Bas van Rooy, die de schoolbuitenruimte onder zijn beheer heeft. Met hem had ik een tweewekelijks gesprek over het wel en wee van de schooltuin. Ook nam hij een deel van de werkzaamheden voor zijn rekening. De tuingroep zelf is een hechte groep. Er wordt in een ontspannen sfeer en vriendschappelijk gewerkt. Maar ook hard gewerkt, ongelofelijk. Een lang voorjaar was geheel voor de schooltuin.

Zo, dit was een heel verhaal. Om recht te doen aan alles wat er dit voorjaar is gebeurd, zoals de bestrating van de peuterplek (met een paar pallets demonstratiestenen), de stapelmuurtjes (waarbij Paul van Eerd betrokken was) de vervanging van de wilgenbomen door leilindes, de sponsoractie, de oven, ... daar zou nog een veel langer verhaal voor nodig zijn. Maar hier laat ik het bij.

Ik kan me voorstellen dat er nog wel een aantal vragen overblijven. Vooral wanneer je zelf aan een dergelijk project zou willen beginnen. Ik heb zelf ook heel wat afgebeeld! Dus bel (of mail) zelf ook gerust, als je denkt daar iets aan te hebben!

Annelies Steehouder, 040-2453918
annelies-steehouder@planet.nl
